

Danila Zuljan Kumar

Šolski center Nova Gorica

UDK 811.163.6'282.3'366(497.4-14)

UDK 811.163.6'282.4'366(450.34/367)

Pomensko-skladenjski premiki v briškem in nadiškem narečju

O Beneškoslovenska narečja so narečja primorske narečne skupine, ki se govorijo vzdolž slovensko-romanske narodnostne in jezikovne meje. Mednje štejemo terske, nadiške in briške govore. Moje raziskovanje je zaenkrat omejeno na nadiško in briško narečje. Prvo se govori ob Nadiži in njenih pritokih v vzhodni Benečiji v Italiji in na Livku na slovenski strani, drugo pa v Sloveniji po Goriških Brdih med državno mejo z Italijo in desnim bregom Soče med Anhovim in Solkanom ter severno od Gorice v Italiji. Med obema narečjema, pa tudi znotraj samega briškega narečja, so zaznavne razlike, ki so posledica vplivov dveh različnih knjižnih jezikov, ki sta jima narečji izpostavljeni v zadnjih petdesetih letih. Deloma sta bili narečji ločeni že v zgodovini, saj so nadiške doline od začetka 15. stoletja do Ilirskih provinc spadale pod Beneško republiko, Brda pa v goriško grofijo, kasneje pa pod avstrijsko cesarstvo oziroma avstro-ogrsko monarhijo.¹ Meja med državama je potekala po reki Idriji, ki tudi sicer ozemeljsko ločuje obe področji. Po padcu Ilirskih provinc sta tako Benečija kot Goriška ostali združeni pod Habsburžani do leta 1866, ko je Benečija s Furlanijo postala del italijanskega kraljestva in je reka Idrija spet postala mejna reka. Po 2. svetovni vojni, natančneje po letu 1947, so nadiške doline po pariškem mirovnem sporazumu pripadle Italiji, večina ozemlja Brd pa Jugoslaviji. Nekaj briških vasi je ostalo v Italiji. Tako so govori obeh narečij že petdeset let pod vplivom dveh knjižnih jezikov, kar se na preučevani skladenjski ravnini zelo pozna. Že razlike med briškimi govori odražajo pripadnost slovenski oziroma italijanski državi.²

1 Pomensko-skladenjskih premikov, ki so posledica romanskega vpliva na zahodnoslovenske govore, se v več svojih delih dotika romanist Mitja Skubic.³ Osredotoča se na pomensko-skladenjske kalke, kar pomensko-skladenjski premiki v zahodnih slovenskih narečjih v večini primerov so, vendar ne vedno, saj gre lahko tudi za širjenje pomenskega polja neke besede zaradi sorodnosti ali podobnosti z drugo besedo iz istega jezika ali za uporabo drugačne skladenjske kategorije, kot je normirana v knjižnem jeziku. Kalk po svoji osnovni definiciji pomeni preris, v lingvistiki beseda ali besedna zveza, ki je prevedena iz tujega jezika, kalkiranje pa je postopek, pri katerem z jezikovnimi sredstvi lastnega jezika prevajamo pomen neke besede ali

¹ Brecelj, Marjan (1992). Brda. V: Bažato, Marjan (1992). Trenutki v Brdih. Nova Gorica: Grafika Soča, 7–13.

Skubic, Mitja (1997). Romanske jezikovne prvine v tržaški knjižni slovenščini Borisa Pahorja. *Linguistica* 24, 9–40.

² Brici, živeči v Italiji, imajo vrtec in osnovno šolo slovensko, in sicer v Števerjanu, na Plešivem in v Krminu. Uradovalni jezik v Krminu in povečini tudi v Gorici pa je italijanski. Močan je vpliv italijanskega jezika tudi preko medijev. Signal slovenske televizije je sicer še dovolj močan, vendar ne povsod. V vasi Golo Brdo npr. na slovenski strani Brd do nedavnega slovenske televizije (TV Slovenija 1, 2, TV Koper in TV Primorka) sploh ni bilo mogoče spremljati. Signali slovenskih radijskih postaj (izjema je Radio Koper) pa so tako šibki, da jih italijanski radijski signali z lahkoto prekrijejo po celotni površini Brd, tudi na slovenski strani.

³ Skubic, Mitja (1970/71). Primer sintaktičnega kalka. *JiS* 16, 68–70.

Isti (1984). Romanske jezikovne prvine v tržaški knjižni slovenščini Borisa Pahorja. *Linguistica* 24, 315–334.

strukture oz. njeno zgradbo v tujem jeziku.⁴ Termin pomensko-skladenjski premik mi torej pomeni nastanek novih pomenov, povzročenih s kalkiranjem, pa tudi tistih, za katere nimamo dokazov o neposrednem kalkiranju, saj so nastali znotraj sistema slovenskega jezika.

1.1 V prispevku se omejujem predvsem na različne pomensko-skladenjske premike vseh vrst pri glagolu oziroma glagolski besedni zvezi. Ti najbolj prizadevajo t. i. glagolske primitive, imenovane tudi jedrni glagoli, ki so v določenih skladenjskih okoliščinah polnopomenski, lahko pa se uporabljajo tudi kot pomožniki ali modalni glagoli, ko izražajo skladenjske (glagolske) kategorije časa, naklona in načina. Pomensko so posplošujoči (ekstenzivni) do najvišje možne mere, zato jih lahko imenujemo tudi glagolski zaimki ali proverbi.⁵ Mednje spadajo *biti (sem), imeti, delati, da(ja)ti, postati, storiti*. Prav pri slednjem je v obravnavanih beneškoslovenskih narečjih opaziti največ pomensko-skladenjskih premikov.

2 Pomensko-skladenjske premike razvrščam v več tipov.

2.1 Pomenski premiki

2.1.1 Širitev pomenskega polja slovenske besede zaradi njenega enačenja s tujejezično ustreznico:

- samostalnik *otrok* ima v briškem narečju (briščini, v nadaljevanju bri.) dva pomena: 1. 'otrok' in 2. 'deček', ker italijanska (v nadaljevanju it.) beseda *il bambino* in furlanska (v nadaljevanju furl.) *il frut* ravno tako pomenita oboje;
- glagol *vprašati* ima v nadiškem narečju (nadiščini, v nadaljevanju nad.) poleg svojega 1. pomena 'vprašati' še 2. 'prositi', ker tudi it. *chiedere* in furl. *domandâ* pomenita oboje;
- glagol *odpreti* ima v bri. poleg 1. pomena 'odpreti' še 2. pomen 'prižgati, vključiti': *odopært urate in odopært luč, radjo, televizju, pralni stroj* kot pog. it. *aprire la luce in furl. viarsi la lûs*;
- v nekaterih primerih sta v bri. prekrivna glagola *zapreti* in *ugasniti*, oz. glagol *zapreti* prevzema vlogo glagola *ugasniti*: *zopart okno in tudi luč, televizju, radjo* kot v pogovorni it. *chiudere la luce in furl. sierâ la lûs*;
- pomenski polji glagolov *stati* in *storiti* sta v bri. narečju prekrivni v pomenu 'saj ti ne vzame veliko časa': *Ki stojši nãrdit njoke? / Ki stuãrãš nãrdit njoke?*;
- zanimiv je pomenski premik glagola *olupiti* v bri. narečju v besedni zvezi *olupiti avto* 'odrgniti barvo na avtomobilu' kot v furl. *scussâ la machina, I ai scussât la machina*.

2.1.2 Širitev pomenskega polja neke besede zaradi delnega prekrivanja njenega pomenskega polja s pomenskim poljem druge slovenske besede:

- glagol *goreti* se v nad. in bri. uporablja v pomenu 'biti vžgan, delovati'; *gori luč* in tudi *avto, traktor, motor*;

⁴ Skubic deli kalke na pomenske in skladenjske, pri čemer mu skladenjski kalk pomeni podzvrst pomenskega, saj »pomena nikakor ne moremo odmliti« (Skubic 1970/71: 69). Med pomenske kalke šteje izraze, kjer se pomen ne sklada s pomenom teh izrazov v osrednjih slovenskih govorih, ugotavljamo pa ga v furlanščini, italijanščini ali v lokalnem beneškem govoru. Pri analizi jezika pisatelja Borisa Pahorja (Skubic 1984: 319–320) navaja celo vrsto kalkov, nastalih v neposrednem stiku obeh jezikov. Med drugim navaja tudi primere:

— *obrniti ploščo* kot it. *cambiare disco* 'zamenjati ploščo' / 'menjati temo pogovora'; *Zadosti te muzike ... Obrniva ploščo!*,
 — *izven serije* kot it. *fuori serie* 'izdelek, ki ni serijski' / 'izjemne kvalitete'; 'nekaj posebnega'; *Sem vzorec izven serije?*,
 — *držati* kot it. *tenere* 'držati' / 'hraniti, imeti pri sebi'; *Tisti medvedek na polici ob vhodu je njegov. Ne vem, zakaj ga pravzaprav še držim*.

Tu avtor še dodaja, da »prepričanje, da gre za kalk po italijanskem vzorcu, ni zmeraj enako trdno, zmeraj pa gre za pomen, ki iz slovenščine ni razločljiv« (Skubic 1984: 318). V tem se s Skubicem ne strinjam povsem. Moje mnenje je, da nerazločljivost neke besede, besedne zveze ali strukture v narečju, če jo primerjamo z normo knjižnega jezika, še ne pomeni vedno kalkiranja. Npr. v vasi Vedrijan v briškem narečnem prostoru poznajo v določenih primerih drugačno glagolsko vezavo (rekicijo), kot jo poznajo drugi briški govori in kot jo pozna slovenski knjižni jezik, npr. *krava nas je zvalila* 'krava nam je skotila'. Taka vezava ni razločljiva niti iz italijanščine niti iz stičnega furlanskega narečja; torej lahko zanjo trdimo, da je avtohtona oziroma da je skladenjski premik nastal znotraj jezikovnega sistema tega govora. Nasprotno lahko za nekatere druge primere glagolske vezave hitro najdemo vir v stičnem jeziku.

— glagol *vneti* se v bri. in nad. narečju uporablja v pomenu 'vžgati': *ḡneməš aḡto, motor*.

Ne izključujem možnosti, da je tudi kateri od zgornjih pomenskih premikov nastal kot posledica romanske interference, katere vzorec se je v bri. narečju razširil naprej, vendar v it. in v stičnem furl. narečju sedaj ti pomeni ne obstajajo.

2.2 Raba besed, v večini primerov glagolskih primitivov, s širokim pomenskim spektrom. Ti se lahko sami ali v besedni zvezi s samostalniško besedo uporabljajo namesto pomensko natančnejšega glagola:⁶

- bri., nad. (tudi v drugih slovenskih narečjih in v knjižnem pogovornem jeziku) *Je zəčnu juəkət / si smejat* 'je zajokal, se je zasmel';
- bri., nad. *Svinčnik na diəle*⁷ 'ne piše';
- bri., nad. *Pralni stroj na diəle* 'ne pere, ne deluje';
- bri., nad. *Tata diəle hišu* 'zida';
- bri., nad. *Diələn nalogu* 'pišem';
- bri., nad. *ḡran diələt špežu* 'grem nakupovat';
- nad. *Muoḡ tata diəla boskador*⁸ 'dela kot gozdar, je gozdar';
- bri. *ḡran diələt u brojdu* 'grem vezat, obrezovat ...trte';
- bri., nad. *Je ratu bliət / ərdač* 'je pobleдел, zardel';
- bri., nad. *Je ratu boḡat* 'je obogatel';
- bri., nad. *On je daḡ skuəs puxno* 'je veliko izkusil';
- bri., nad. *ḡsi so dal kriḡdu njemu* 'so ga krivili'.

Besedni zvezi *delati boskador* in *delati špežo* sta nedvomno kalka, saj sta široko uporabljani v obeh stičnih jezikih (it. *fare il boscaiuolo*, furl. *fâr il boscadôr* in it. *fare la spesa*, furl. *fâr la spese*), nista pa poznani v širšem slovenskem prostoru. Vse druge besedne zveze se uporabljajo tako v slovenskem jeziku kot v obeh romanskih. Menim, da potemtakem vira rabe glagolskih primitivov namesto pomensko bolj specializiranih glagolov ne moremo vedno iskati v drugem jeziku. To so glagoli s širokim pomenskim obsegom tudi v slovenskem knjižnem jeziku; glagol *delati* npr. ima v SSKJ naštetih sedem osnovnih pomenov in še vsaj enkrat toliko podpomenov oziroma pomenskih odtenkov. Vendar lahko rečemo, da stalna prisotnost skladijskih vzorcev iz obeh stičnih jezikov vpliva na pogostnost rabe enakih skladijskih vzorcev v slovenskem jeziku, v tem primeru v briškem in nadiškem narečju.

2.3 Skladijski premiki

O njih govorimo, ko skladijska struktura v obravnavanem primeru odstopa od norme ali ko je v knjižnem jeziku sploh ni.

2.3.1 Odstopanja od slovenske knjižne norme

2.3.1.1 Raba povratnega glagola namesto nepovratnega:

⁵ Vidovič Muha, Ada (1998). Pomenski preplet glagolov *imeti* in *biti* — njuna jezikovnosistemska stilistika. SR 46, 294.

⁶ O pomenski izpraznjenosti glagolskih poimenovanj, ki se kaže v širitvi pomena in skladijske vloge jedrnih glagolov (glagolskih primitivov), govori v svoji raziskavi Olga Lupinc. Avtorica je raziskovala izrazne zmožnosti učencev na solah s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem. (Lupinc: 1989.)

⁷ Ko primer velja za obe narečji, navajam fonetični zapis enega od obeh narečij, v večini primerov briškega narečja. Fonetični zapis pri iskanju skladijskih posebnosti namreč ni tako relevanten.

⁸ Primer navaja Skubic, Mitja (1997). Romanske jezikovne prvine na zahodni slovenski meji. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 122.

- bri., nad. *pozapt si; Sən si pozabu* 'Sem pozabil' kot it. *dimenticarsi di qualcosa* ali furl. *dismenteâsi di alc*;
- bri., nad. *poklākant si; Sən si poklāknu* 'Sem pokleknil'.

2.3.1.2 Raba nepovratnega namesto povratnega glagola:

- nad. *končati, začeti; Vičer je začel (končal) z njega poezijo* 'Večer se je začel (končal) z njegovo poezijo' kot it. *La serata è iniziata (finita) con la sua poesia, furl. La sera è scomenzada (finida) cu la sô poesia.*

V slovenskem knjižnem jeziku se glagola *začeti* in *končati*, ko izražata začetek in konec obstajanja nečesa glede na čas, uporabljata kot povratna.

2.3.1.3 Drugačna glagolska vezljivost

Med skladdenjske premike štejemo tudi glagolsko vezljivost, drugačno od knjižne.

2.3.1.3.1 Ta je lahko posledica prevzemanja romanske glagolske vezljivosti:

- bri., nad. *Mu boli triābux* kot it. *Gli fa male la pancia* in furl. *Gi fâs mâl la panse.*

2.3.1.3.2 Lahko pa je tudi avtohtona (ni razložljiva iz it. ali furl.):

- v vasi Vedrijan v Brdih se v primerih, ko je v knjižnem jeziku zahtevana dajalniška vezava, glagol povezuje s samostalniško besedo v tožilniku: *Mama nās pere* 'Mama nam pere'; *Zidarji nās zidāj, mi jax pa kuxəmo* 'Zidarji nam zidajo, mi jim pa kuhamo';
- nekateri glagoli, ki v knjižnem jeziku zahtevajo tožilniško vezavo, se v bri. vežejo s samostalniško besedo v roditeljskem: bri. *Tistix vojaku sa jax pejal u Kərmin* 'Tiste vojake so odpeljali v Krmin'.

2.3.2 Kalkiranje italijanskih in furlanskih besednih zvez

Prilaskiranju posnemamo pomen neke besede ali strukture v tujem jeziku z uporabo jezikovnih sredstev lastnega jezika. Kalkirana je lahko beseda, besedna zveza ali večje enote, npr. polstavek. V prispevku sem se omejila predvsem na kalke na ravni besedne zveze. Teh je v obeh obravnavanih narečjih zelo veliko. Največ se pojavljajo besedne zveze, sestavljene iz jedrnega glagola in samostalniške besede.:

- z glagolom *imeti*: bri., nad. *Mam strax* 'Strah me je' kot it. *Ho paura* in furl. *I ai pôre; Mam toplo* 'Toplo mi je' kot it. *Ho caldo* in furl. *I ai cialt; Mam mres* 'Zebe me' kot it. *Ho freddo* in furl. *I ai frêt; Mam trošt* 'Upam' kot it. *Ho la speranza* in furl. *I ai la sperance;* *Mam silu* 'mudi se mi' kot it. *Ho fretta* in furl. *I ai primure;*
- z glagolom *dati*: bri., nad. *Mi da faštido* 'Gnusi se mi' kot it. *Mi da fastidio* in furl. *Mi da fastidi; Vam muorem dat no slavo novico* 'Moram vam povedati slabo novico' kot it. *Vi devo dare una brutta notizia* in furl. *Devi dâvi une brute notissie;*
- z glagolom *najti* v povratni obliki: bri., nad. *Tle si na najdæn dobro* 'Tu se ne počutim dobro' kot it. *Qui non mi trovo bene* in furl. *Ca i no mi ciati ben;*
- z glagolom *slišati* v povratni obliki: bri., nad. *Dænəs si šlišæn slabo* 'Danes se počutim slabo' kot it. *Oggi mi sento male* in furl. *Uè mi šinti mal;*
- z glagolom *stati*: bri., nad. *Vidæn, dæ na stojš dobro* 'Vidim, da se ne počutiš dobro' kot it. *Vedo che non stai bene* in furl. *O viôt, che no tu stås ben; Na stojj næč dobro dol u Argentini* 'V Argentini niso preveč bogati, so bolj revni' kot it. *Non stanno bene giù in Argentina* in furl. *No stan ben jù in Arzentine;*
- z glagolom *narediti*: ta se v nad. in v delu Brd, ki spadajo pod Italijo, uporablja tudi v zvezi *Si āram nardit nu doču* 'Grem se stuširat' kot it. *Vado a farmi la doccia* in furl. *Voi a fâmi le doce;*

v slovenskem delu Brd se ta besedna zveza ne sliši nikoli; uporablja se le glagol *stuširati se* (slovensko *stušarati*), kar kaže na dvojce: 1. da gre za novejši kalk (kopalnice so se začele graditi po napeljavi vodovoda konec petdesetih let 20. stoletja); 2. da je isto narečje močno izpostavljeno dvema različnima knjižnima jezicoma;

Vsi zgoraj naštetih premiki, razen 2.3.1.3.2, za katerega menim, da je avtohtoni, so skladijski kalki, imenovani tudi strukturni kalki, ki jih v slovenskem knjižnem jeziku ni. Včasih se tak skladijski kalk vrine v govor primorskemu govorniku tudi v govornem položaju, kjer se zahteva raba knjižnega jezika. Po radiu sem slišala /.../ *že dolgo sledimo njegovo delo* /.../; glagol *slediti* v slovenskem knjižnem jeziku zahteva dejalniško vezavo, v it. in furl. pa tožilniško; poleg tega je *slediti* uporabljen v pomenu 'spremljati' kot it. *seguire il suo lavoro* in furl. *seguì el su lavôr*, kar je najbrž tipičen primer pomensko-skladijskega premika, v tem primeru lahko rečemo tudi pravega pomensko-skladijskega kalka.⁹

2.3.3 Širitev funkcije skladijske strukture zaradi tujejezične interference, imenovano tudi skladijsko vplivanje

Skladijska struktura lahko zaradi posnemanja vzorca iz drugega jezika dobi ob svojem običajnem še kak nov pomen ali novo funkcijo. Struktura v knjižnem jeziku sicer že obstaja, vendar ne v tej funkciji. Primera za skladijsko vplivanje romanske jezikovne skupine na bri. in nad. govore sta dva:

2.3.3.1 Raba povednega naklona v pogojnem odvisniku za pretekli čas:

— nad. *Če san bla mogla, san jo bla sniela* 'Če bi bila mogla, bi jo (bila) pojedla' kot it. *Se potevo, l'avrei mangiata* in furl. *Se podevi, la varès manzade*.

2.3.3.2 Raba preteklega časa v predmetnem odvisniku, ko gre za sočasno dejanje:

— bri. *Kar je pøršu damu, subit jà vidu, dà soja žena je lažala brəz moči an sama notər u pastiaji* 'Ko se je vrnil domov, je takoj videl, da leži žena nemočna in sama v postelji' kot it. *Quando ritornó a casa, vide, che sua moglie era a letto sola e senza aiuto* in furl. *Cuant ch'al è tornàt a cjase, ja viodut, che la sò femine jere tal jet sole e senze aiüt*.

3 Za primer pomenske razvejenosti glagolskih primitivov podrobneje navajam pomensko-skladijske premike glagolov storiti in stati.

3.1 Glagol storiti

V določenih skladijskih okoliščinah je ta glagol polnopomenski, lahko pa dobi tudi pomožniško vlogo, s pomočjo katere izraža skladijsko kategorijo naklona in časa.

3.1.1 V polnopomenski vlogi ima tele pomene, pri katerih gre za širitev pomenskega polja zaradi njegovega enačenja s tujim glagolom, it. *fare* in furl. *fà* (tip 2.1.1).

3.1.1.1 Pomen '(ne)storiti, (ne) narediti':

— bri., nad. *Tist pəs ti na stuəre nəč* kot it. *Questo cane non ti fa niente* in furl. *Chist cjan no ti fàs nie*.

3.1.1.2 Pomen 'ukazati, prisiliti':

— bri., nad. *Duə tə pa storu prit?* kot it. *Chi ti ha fatto venire?* in furl. *Cui ti a fat vigni?* 'Kdo te je pa prisilil, da prideš?' = 'Ne bi ti bilo potrebno priti, če ne bi sam hotel'.

⁹ Vendar se prav ob tem glagolu hkrati zastavlja vprašanje, če ne gre morebiti za vpliv slovenskega glagola zasledovati, ki zahteva tožilniško vezavo.

3.1.1.3 Lahko se uporablja še v pomenu 'nič ne de, ni pomembno, saj ni nič hudega':

— bri., nad. *Oprosti, ki sən ti polij̄ z vin̄ən. Na stūəre! / Na stūəre n̄əč!* kot it. *Non fa niente!* in furl. *No fās nie!*

3.1.2 Kot nepolnopomenski glagol skupaj s povedkovim določilom tvori glagolske besedne zveze, ki so kalki iz it. in furl. (tip 2.3.2).

3.1.2.1 Pomen 'pripraviti do joka, smeha':

— bri., nad. *Me storu jūkət / si smejat* kot it. *Mi ha fatto piangere / ridere* in furl. *Mi à fat vaì / ridi*.

3.1.2.2 Pomen 'škoditi, povzročiti slabost':

— bri., nad. *Mə storlo slabo* kot it. *Mi ha fatto male*.

3.2 Glagol *stati*

Tudi ta se uporablja kot polnopomenski ali pomožni.

3.2.1 V vlogi polnopomenskega glagola se uporablja v pomenu 'stanovati', gre za vpliv pomena it. glagola *stare* ter furl. *stâ* (tip 2.1.1):

— bri. *Oča an mama stal posebe* 'Oče in mati sta stanovala posebej'.

3.2.2 Kot nepolnopomenski, naklonski glagol skupaj z nedoločnikom v povedkovem določilu tvori glagolske besedne zveze, ki so kalki iz it. in furl. (tip 2.3.2).

3.2.2.1 Pomen 'nikar ne delaj tako' (kot svarilo):

— bri., nad. *Na stūaj dīələt t̄əkūə!* 'Nikar ne delaj tako!', kot it. *Non stai fare così!* in furl. *No sta far cussì!*;

— bri. *Na stūaj nakladət!* 'Nikar ne laži!'.

3.2.2.2 Skupaj s prislovoma *dobro* in *slabo* tvori glagolski besedni zvezi *stati dobro* in *stati slabo* v pomenu 'počutiti se dobro ali slabo':

— bri., nad. *Stojin dobro t̄əkūə* 'Tako se dobro počutim' kot it. *Sto bene così* in furl. *Io i stoi ben cussì*;

— bri., nad. *Dənas stoji slabo* 'Danes se počuti slabo'.

3.2.2.3 V obliki *ki stojiš* + nedoločnik je njegov pomen prekriven s pomenom glagola storiti v besedni zvezi *ki stūəraš* + nedoločnik:

— bri. *Ki stūəraš n̄ərdit njoke? N̄əč.* 'Zelo malo časa ti vzame, da narediš krompirjeve svaljke';

— bri. *Na stojiš n̄əč končət tiste dīəlo* 'Ne vzame ti veliko časa, da končaš tisto delo'.

V tem primeru ne gre za kalk, saj v sosednjem furl. in v it. jeziku taka besedna zveza ni znana. Najbrž je nastala zaradi podobnosti z besedno zvezo z glagolom *storiti* (tip 2.1.2).¹⁰

¹⁰ Morebiti pa je v zvezi s slovensko knjižno strukturo *Nič te ne stane, če /.../*.

Literatura

- Brecelj, Marjan (1992). Brda. V: Bažato, Marjan (1992). *Trenutki v Brdih*. Nova Gorica: Grafika Soča, 7–13.
- Caharija Pizzolitto, Vera (1991/92). Interference z italijanščino v pisnih izdelkih učencev srednje šole v Nabrežini. *JiS* 37, 217–225.
- Lupinc, Olga (1989). Upovedovalne zmožnosti učencev na šolah s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem. Ljubljana: Pedagoški inštitut. Rokopis.
- Skubic, Mitja (1970/71). Primer sintaktičnega kalka. *JiS* 16, 68–70.
- Skubic, Mitja (1984). Romanske jezikovne prvine v tržaški knjižni slovenščini Borisa Pahorja. *Linguistica* 24, 315–334.
- Skubic, Mitja (1997). Romanske jezikovne prvine na zahodni slovenski meji. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Toporišč, Jože (1992). *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Vidovič Muha, Ada (1998). Pomenski preplet glagolov *imeti* in *biti* — njuna jezikovnosistemska stilistika. *SR* 46, 293–323.

Uvod

Jezikovno vedenje posameznika je odvisno od njegovega jezikovnega znanja, ki zadeva vse jezikovne ravne (fonološko, oblikovno, skladenjsko, pomenko), in od izbire ter uporabe jezikovnih sredstev glede na zunajjezikovni položaj (Slavic, 1982: 111). V prispevku analiziramo

menjavanje dveh jezikovnih kodov, nemškega in slovenskega, in preimenjevanje (transfer) sintaktične strukture.

Interferenca je raziskovalni predmet Daria Zolana Kukanja (1998: 113). V prispevku analiziramo

menjavanje dveh jezikovnih kodov, nemškega in slovenskega, in preimenjevanje (transfer) sintaktične strukture.

Interferenca je raziskovalni predmet Daria Zolana Kukanja (1998: 113). V prispevku analiziramo

menjavanje dveh jezikovnih kodov, nemškega in slovenskega, in preimenjevanje (transfer) sintaktične strukture.

Interferenca je raziskovalni predmet Daria Zolana Kukanja (1998: 113). V prispevku analiziramo

menjavanje dveh jezikovnih kodov, nemškega in slovenskega, in preimenjevanje (transfer) sintaktične strukture.

Interferenca je raziskovalni predmet Daria Zolana Kukanja (1998: 113). V prispevku analiziramo

menjavanje dveh jezikovnih kodov, nemškega in slovenskega, in preimenjevanje (transfer) sintaktične strukture.

Interferenca je raziskovalni predmet Daria Zolana Kukanja (1998: 113). V prispevku analiziramo

menjavanje dveh jezikovnih kodov, nemškega in slovenskega, in preimenjevanje (transfer) sintaktične strukture.

Interferenca je raziskovalni predmet Daria Zolana Kukanja (1998: 113). V prispevku analiziramo

menjavanje dveh jezikovnih kodov, nemškega in slovenskega, in preimenjevanje (transfer) sintaktične strukture.

Interferenca je raziskovalni predmet Daria Zolana Kukanja (1998: 113). V prispevku analiziramo

menjavanje dveh jezikovnih kodov, nemškega in slovenskega, in preimenjevanje (transfer) sintaktične strukture.

Daniela Zuljan Kumar

UDK 811.163.6'282.3'366(497.4-14)
UDK 811.163.6'282.4'366(450.34/.367)

SUMMARY

SEMANTICO-SYNTACTIC SHIFTS IN THE BRDA AND NADIŽA DIALECTS

Calquing is a procedure in which linguistic means of language A are used to translate the meaning of a word, word phrase or syntactic pattern from language B. The meaning of the word, word phrase or syntactic pattern adopted by language A may be called a semantico-syntactic calque. In the Brda and Nadiža dialects, some of the meanings and patterns that differ from the standard Slovene language, are probably not calques, as no comparable patterns may be found in the neighbouring Romance languages. They may be assumed to have originated within the Slovene language. For that reason the concept of the semantico-syntactic calque was replaced by the broader concept of semantico-syntactic shift. Semantico-syntactic shifts are thus defined as semantic or structural departures from the Slovene standard norms, either under the influence of another language or within the system of the Slovene language itself. They are categorised into several groups. The first-level distinction is between semantic and syntactic shifts. The former cate-

gory includes semantic shifts due to the expansion of the Slovene word's semantic field as a result of it being equated with a foreign equivalent, those that occurred as a consequence of a partial overlap of the semantic fields of two Slovene words, and those in which verb primitives (alone or in combination with a nominal word) adopt the position of a semantically more appropriate verb. The syntactic category includes examples of syntactic patterns departing from the norm of the standard Slovene literary language or non-existent in it. Examples of departure from the standard language norm are use of a reflexive verb instead of a non-reflexive one and vice versa, a different transitivity, which may be a result of adopting a Romance verbal transitivity or an autochthonous development, calques from Italian of Friulian word phrases, and syntactic influences. In the latter case, a syntactic pattern which already exists in language A obtains a new, additional meaning through imitation of a language B pattern.